

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI**

**“Bolalar va o‘smirlar uchun axborot resurslari”
fani bo‘yicha
SILLABUS
bakalavr talabalari uchun**

Bilim sohasi:	300 000	- Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	320 000	- Jurnalistika va axborot
Ta'lim yo'nalishi:	60320400	-Kutubxona axborot faoliyati (axborot-kutubxona texnologiyalari)

Toshkent-2025

Modul/FAN SILLABUSI
AKT soxasida Kasb ta'limi fakulteti
Axborot kutubxona tizimlari kafedrası
60320400– Kutubxona axborot faoliyati
(axborot-kutubxona texnologiyalari)

Fan nomi:	Bolalar va o'smirlar uchun axborot resurslari
Fan turi:	Tanlov
Fan kodi:	
Bosqich:	3
Semestr:	5
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	42
Amaliy mashg'ulotlar	30
Laboratoriya mashg'uloti	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	108
Sinov birligi miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtixon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM 1	Ushbu fan talabalarga, kutubxonada bolalar va o'smirlar bilan ishiniing asosiy tamoyillari va yo'nalishlari, o'smirlar va yoshlarga kutubxona xizmat turlari, o'smirlar va yoshlar bilan ishlashda kutubxona mutaxassisining kompetensiyasi, o'smirlar va yoshlarda media va axborot savodxonligi ko'nikmalarini shakllantirish, o'smirlar va yoshlar o'rtasida axborotdan foydalanish etikasi, XXI-asrda bolalar adabiyotidagi tendentsiyalari, axborotdan foydalanishda mualliflik huquqlari va plagiat va oilaviy savodxonlik va uning turli shakllari bo'yicha nazariy va amaliy bilim beradi.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1	Kutubxonashunoslik
2	Axborot va kutubxona ilmiga kirish

Ta'lim natijalari (TN)*Bilim jihatidan:*

TN1	bolalar va o'smirlar da bilan ishlashning asosiy tamoyillari bo'yicha bilimga ega bo'ladi;
TN2	axborot manbalariga bo'lgan talab va ehtiyojlarini aniqlash bo'yicha bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN3	ommaviy axborot vositalari, internet portallari, elektron kutubxonalar, ta'lim platformalari va boshqa bilimga ega bo'lishi kerak;
TN4	foydalanuvchilar kategoriyasi bilan ishlash usullari bo'yicha bilimiga ega bo'ladi;
TN5	axborotdan foydalanish huquqlari, mualliflik huquqi va internetdagi etika bo'yicha bilimiga ega bo'ladi;
TN6	bolalar va o'smirlar bilan ishlashning interfaol shakllarining mohiyati va mazmuni bo'yicha bilimiga ega bo'ladi;
<i>Ko'nikmalar jihatidan:</i>	
TN7	axborot texnologiyalar yordamida o'smirlar va yoshlarga kutubxona xizmati ko'rsatish jarayonlarida foydalana oladi;
TN8	bolalar va o'smirlar bilan samarali muloqot qila oladi;
TN9	bolalar va o'smirlar uchun kutubxonalarda qulay ichki va virtual makon yarata yarata oladi;
TN10	kitob va kitobxonlikni targ'ib qila oladi;
TN11	bolalar va o'smirlar o'rtasida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish bo'yicha individual va guruhli ish usullarini qo'llay oladi;

Fan mazmuni**Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)**

M1	"Bolalar va o'smirlar uchun axborot resurslari" fanining nazariy asoslari va missiyasi
M2	Kutubxonada bolalar va o'smirlar bilan ishining asosiy tamoyillari va yo'nalishlari. Yoshlar bilan ishlashning huquqiy asoslari
M3	Yoshlar auditoriyasi bilan muloqotni tashkil etishning asosiy yondashuvlari va talablari
M4	Bolalar va o'smirlarga kutubxona xizmat turlari tahlili
M5	Respublika bolalar kutubxonasi va xorijiy bolalar kutubxonasidat o'smir va yoshlarga ko'rsatiladigan xizmatlar tahlili
M6	Bolalar va o'smirlar o'rtasida maslahat xizmatlarini ko'rsatish
M7	Bolalar va o'smirlarning talabini o'rganish metodikasi
M8	Nogironligi bo'lgan o'smirlar va yoshlarga dasturlash xizmatlari
M9	Bolalar va o'smirlar bilan ishlashda kutubxona mutaxassisining kompetensiyasi

M10	XXI-asrda bolalar adabiyotidagi tendentsiyalar tahlili
M11	Yoshlar o'rtasida kitobxonlik: yangi trendlar, tendentsiyalar. O'smirlar va yoshlar tomonidan o'qiladigan zamonaviy adabiyot tahlili
M12	Bolalar va o'smirlarda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish. Yozgi o'qish dasturi tahlili
M13	Bolalar va o'smirlar bilan ishlashda o'yin texnologiyalari qo'llash (kutubxona viktorinalari misolida)
M14	Yoshlarni kutubxonaga jalb qilishning zamonaviy marketing usullarini qo'llash
M15	Yoshlar o'rtasida kitobxonlikni targ'ib qilishning tashkil etish xususiyatlari va usullari
M16	Bolalar va o'smirlarda media va axborot savodxonligi ko'nikmalarini shakllantirishda kutubxonalarning o'rni
M17	Bolalar va o'smirlar o'rtasida axborotdan foydalanish etikasi: mualliflik huquqi va plagiat
M18	Bolalar va o'smirlar o'rtasida o'qishni targ'ib qilishni va tashkil etish metodologiyasining xususiyatlari tahlili
M19	Oilaviy o'qish va uning turli shakllarini o'rganish va tahlil qilish
M20	Maktab yoshidagi yoshlarga oid ta'limiy resurslar va saytlar tahlili
M21	Bolalar va o'smirlar o'rtasida tarmoq odob axloqi. (Infoetika)
Mashg'ulotlar shakli: amaliyot (A)	
A1	Bolalar va o'smirlar ijtimoiy guruh sifatida. Bolalik (6-9 yosh); bolalikdan o'spirinlikka o'tish (10-11 yosh); o'spirinlik (12-13 yosh); o'spirinlikdan o'smirlikka o'tish (14 yosh). kategoriyalarini o'rganish va tahlil qilish
A2	"Kitobxon millat" konsepsiyasi va "Yosh kitobxon", "Eng yaxshi kitobxon hudud", "Eng yaxshi kitobxon mahalla", "Eng yaxshi kitobxon ta'lim muassasasi" "Eng yaxshi kitobxon oila" tanlovlari mazmuni va ahamiyatini tahlil qilish
A3	Axborot madaniyatini rivojlantirishda mediakompetentlik yondashuvini joriy etish yuzasidan xorij tajribalari tahlili
A4	Kutubxonalarda media va axborot savodxonlikka o'rgatishning turli shakllari va usullaridan foydalangan holda (treninglar; broshyuralar; veb-sahifalardagi maqolalar; ijtimoiy mediadagi materiallar; (og'zaki va yozma) tayyorlash
A5	YuNESKOning MAS bo'yicha beshta qonuni (tamoyili) tahlili
A6	Yozgi o'qish bilan bog'liq bitta vazifani bajarish uchun zarur bo'lgan qadamlarni shakllantirish
A7	Yoshlar o'qishi kerak bo'lgan top adabiyotlar loyihasini ishlab chiqish

A8	Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'qish madaniyati bo'yicha metodika ishlab chiqish
A9	Mahalliy va xorijiy imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashgan kutubxonalar tahlili
A10	Mahalliy va xorijiy maktab kutubxonalarini veb saytini qiyosiy tahlil qilish
A11	Bolalar va o'smirlarga mo'ljallangan ta'limiy internet resurslari tahlili
A12	Kutubxonaning elektron manbalaridan foydalanish va murojaat qilish
A13	Internet resurslarini filtrlash, axborot xavfsizligi tizimlari
A14	Yoshlarga oid ijtimoiy tarmoqlardagi resurslarni monitoring qilish
A15	Mahalliy va xorijiy maktab kutubxonalarida elektron resurslarni yaratish tajribalari tahlili

Mustaqil ta'lim (MT)	
MI 1	Mahalliy va xorijiy imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashgan kutubxonalar
MI 2	Axborotning jamiyatda tutgan o'rni va ahamiyati
MI 3	YuNESKOning MAS bo'yicha beshta qonuni
MI 4	Kutubxonaning elektron manbalaridan foydalanish
MI 5	Media maydon tuzilishi va ta'siri
MI 6	Ijtimoiy tarmoqlarda axborot xurujlari va taxdidlar
MI 7	Media maydonda axborot tarqatish madaniyati
MI 8	Kutubxonada o'smirlar va yoshlar bilan ishining asosiy tamoyillari va yo'nalishlari.
MI 9	Yoshlar bilan ishlashning huquqiy asoslari
MI10	Yoshlar o'rtasida kitobxonlik: yangi trendlar, tendentsiyalar.
MI 11	O'smirlar va yoshlar tomonidan o'qiladigan zamonaviy adabiyot
MI 12	XXI-asrda bolalar adabiyotidagi tendentsiyalar
MI 13	Axborot matnlar bilan ishlash va media madaniyat
MI 14	Axborot savodxonligini baholash
MI 15	Media maydon va internet imkoniyatlari
MI 16	Axborot savodxonligi standartlari

Asosiy adabiyotlar:	
1.	Gaunt, J., Morgan, N., Somers, R., Soper, R., and Swain, E. 2007. Handbook for Teaching Information Literacy. Cardiff, Cardiff University.
2.	UNESCO. 2008. Towards Information Literacy Indicators - konseptualnaya sistemnaya rabota. Paris, UNESCO.
3.	Справочник школьного библиотекаря [Текст] / О. Р. Старовойтова, С.М. Плескачевская, Т. Д. Жукова; Под ред. Ю.Н. Столярова. -Москва: Школьная библиотека, 2016. - 448 с

4.	Kutubxona va yosh kitobxon: amaliy qo'llanma. A.S. Adamenko [va boshq.]. Toshkent: O'qituvchi, 1992.-171b.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	“Парижская программа или 12 рекомендаций по медиаобразованию” (Paris Agenda or 12 Recommendations for Media Education) были приняты по итогам международного симпозиума ЮНЕСКО по медиаобразованию Media Education Advances, Obstacles, and New Trends Since Grunwald: “Сообщение для СМИ” МООВПП ЮНЕСКО “Информация для всех” по адресу http://www.ifap.ru/pr/2007/070625b.htm
2.	Gendina N. I. Axborot jamiyati sharoitida axborot va mediasavodxonlikni shakllantirish: YuNESKOning yangi tashabbusi va Rossiya axborot ta'limining muammolari // Pedagogika. Psixologiya №1/2012. —B.140–161.
3.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil, 13-sentyabrdagi “Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ'ib qilish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar” dasturi to'g'risida Qarori
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 7 iyundagi “O'zbekiston Respublikasi aholisiga axborot-kutubxona xizmati ko'rsatishni yanada takomillashtirish to'g'risida”gi PQ-4354-sonli Qarori
Elektron manbalar:	
1.	www.ZiyoNet.uz - axborot ta'lim tarmog'i
2.	http://kitob.uz -Respublika bolalar kutubxonasi
3.	http://natlib.uz -O'zbekiston Milliy kutubxonasi
4.	www.bibliotekar.ru/biznes

Talabalarning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi

Talabalarning mavzularni o'zlashtirish darajasini tekshirish maqsadida, mavzular bo'yicha test nazorati yoki yozma oraliq nazorat o'tkaziladi. Talaba ushbu testlarni yoki yozma oraliq nazoratni talab darajasida bajarsa, yakuniy nazoratga ruxsat beriladi.

Ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarining barcha mavzularini to'la o'zlashtirgan talabalarga yakuniy nazoratda ishtirok etishga ruxsat etiladi. Talaba semestr oxirida yakuniy nazorat topshiradi.

Talabalar bilimni baholash semestr va yakuniy nazorat davomida o'qitish materiallarini o'zlashtirish ko'rsatkichi (oraliq nazorat, topshiriq va yozma ish natijasi)ga asoslangan.

Bolalar va o'smirlar uchun axborot resurslari kursi davomida talabalar 100 ballik tizimda baholanadi. Shundan 50% ball davomat, joriy va oraliq natijasiga, 50% ball esa yakuniy nazorat natijasiga ajratiladi. Joriy va oraliq ballarning umumiy natijasi 30

balldan past bo'lgan talabalar yakuniy nazorat imtixoniga kiritilmaydi. Yakuniy nazoratda 30 va undan ko'p ball to'plagan talaba fanni o'zlashtirgan hisoblanadi.

Fan bo'yicha talabalar bilimni baholash va nazorat qilish me'zonlari

a) 5 baho (90-100 ball) olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- Fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritma olsa;
- Fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- Fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- Fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- Berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- Konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- Mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- Fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- Fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;

b) 4 baho (71-89 ball) olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fandagi mavzularni va ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsaa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'liq javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho (60-70 ball) olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan bo'yicha umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilma;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho (0-59 ball) bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik korilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;

➤ fanni bilmasa.

Joriy oraliq va yakuniy nazorat ballari quyidagicha taqsimlanadi:

Topshiriq	Maksimal ball	
Topshiriq 1: Kutubxonalarda media va axborot savodxonlikka o'rgatishning turli shakllari va usullaridan foydalangan holda (treninglar; broshyuralar; veb-sahifalardagi maqolalar; ijtimoiy mediadagi materiallar; (og'zaki va yozma) tayyorlash	4	Joriy nazorat bo'yicha maksimal 20 ball
Topshiriq 2: Yoshlar o'qishi kerak bo'lgan top adabiyotlar loyihasini ishlab chiqish	4	
Topshiriq 3: Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'qish madaniyati bo'yicha metodika ishlab chiqish	4	
Topshiriq 4: O'quvchi yoshlarga mo'ljallangan ta'limiy internet resurslari tahlili	4	
Topshiriq 5: Mahalliy va xorijiy maktab kutubxonalarida elektron resurslarni yaratish tajribalari tahlili	4	
Mustaqil talim bo'yicha maksimal ball	15	
Oraliq nazorat bo'yicha maksimal ball	15	
Yakuniy nazorat bo'yicha maksimal ball	50	
Jami:	100	100 ball

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Muallif:	Raximova Shaxnoza Anvarovna s.f.b.f.d. PhD
E-mail:	shaxnoz10@mail.ru
Tashkilot:	Muxammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti "Axborot kutubxona tizimlari" kafedراسي
Taqrizchilar:	Texnika fanlari doktori, professor Rahmatillaev M.A O'zDSMI dotsenti p.f.n. M.X.Maxmudov

Mazkur Sillabus fakulteti o'quv-uslubiy Kengashining 2025 yil 25 04 26/19 dagi №26/19-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Axborot kutubxona tizimlari" kafedrasining 2025 yil 24 04 26/16 dagi №16-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Kafedra mudiri

Tuzuvchi

A. Ergashev

Sh. Normatov

Sh. Raximova

